

MMSE-NR3 är framtagen av Carsten Strobel, 2021.

Svensk version framtagen av Jens Berggren & Carsten Strobel 2024

Svensk version av MMSE-NR3 är ett kognitivt bedömningsinstrument som kartlägger orientering, inlärning och minne, uppmärksamhet, verbal och skriftlig förståelse, benämning och figurkopiering. Ge 1 eller 0 poäng på uppgifterna, aldrig ½ poäng. Maximal poäng är 30. Bedömningsinstrumentet är inte framtaget för att bedöma personer med minoritetsbakgrund eller med låg skolgång, om tolk behöver användas se specifika instruktioner vid respektive kategori.

Ställ frågorna i den angivna ordningen. Ställ alla frågor, även om uppgiften redan besvarats i tidigare fråga. Testledaren bör därför ställa fråga 7 om datum även om datumet redan besvarats under uppgift 5 (månad). Om patienten ger flera svarsalternativ på en uppgift, och till exempel svarar 'måndag eller tisdag' på uppgift 6 (dag), måste patienten bestämma sig för vad svaret ska vara. Ge rätt endast om det valda alternativet är korrekt. Om någon uppgift måste hoppas över p.g.a. exempelvis nedsatt syn, hörsel eller motorik ska detta noteras och totalpoängen minskas med motsvarande poäng som uppgiften är värd. Det är därför möjligt för en person att få exempelvis 28/28 på Svensk version av MMSE-NR3. Orsaken till poängavdraget bör noteras och antecknas för andra att kunna ta del av.

ORIENTERING (Uppgift 1-10)

Uppgifterna kartlägger huruvida patienten är orienterad till; egna personen (uppgift 1–2), tid (uppgift 3–7) och plats (uppgift 8–10)

Administration

Ställ frågorna i den angivna ordningen. Ställ alla frågor, även om uppgiften redan besvarats i tidigare fråga. Testledaren bör därför ställa fråga 7 om datum även om datumet redan besvarats under uppgift 5 (månad). Om patienten ger flera svarsalternativ på en uppgift, och till exempel svarar 'måndag eller tisdag' på uppgift 6 (dag), måste patienten bestämma sig för vad svaret ska vara. Ge rätt endast om det valda alternativet är korrekt.

1. Födelsedatum

Ge rätt när hela födelsedatumet med dag, månad och de två sista siffrorna i födelseåret är korrekt. Om patienten bara nämner delar av födelsedatumet, säg: **Säg hela födelsedatumet med dag, månad och år.** Ge rätt vid korrekt svar efter följdfrågan.

2. Ålder

Ge rätt vid korrekt svar på nuvarande ålder. Om testledaren är osäker på om svaret ska tolkas som den ålder som patienten kommer att fylla, eller redan har fyllt, kan testledaren fråga: **Hur gammal är du nu?** Ge rätt vid korrekt svar efter följdfrågan.

3. Årtal

Ge rätt endast för fullständigt årtal med fyra siffror. Om patienten bara säger de två sista siffrorna exempelvis '24' ger testledaren förtydligande instruktion: **Säg årtalet med alla siffror. Vad kallas det mer än...** [de siffror patienten sa]? Ge rätt vid korrekt svar efter följdfrågan.

4. Årstid

Året delas vanligtvis in i 4 årstider eller 8 samiska årstider. Det finns ingen gemensam överenskommelse om när årstiderna börjar och slutar men nedan redovisas de vanligaste indelningarna. Testledaren måste vid poängsättning ta hänsyn till väder och lokala geografiska förhållanden. Detta gäller särskilt om vädret är 'ovanligt' för årstiden, till exempel om första snön kommer mycket tidigt eller mycket sent. Vid 'ovanligt väder' som är mer i linje med föregående eller efterföljande årstid kan årstiden bedömas mer liberalt än de vanliga indelningarna: +/- 23 dagar från den första dagen i den första månaden enligt den kalendariska indelningen vilket då också täcker in den astronomiska indelningen med uppstart 20-23 dagar senare. Vissa patienter med mångkulturell bakgrund kopplar årstiden till uppväxtlandet (till exempel 'regnperioden' eller 'Det är sommar i Australien nu'). Vid behov kan testledaren förtydliga: **Vilken årstid har vi här i Sverige nu?** Ge poäng vid korrekt svar efter följdfrågan.

Årstiderna enligt kalenderindelning

Vår: 1 Mars – 31 maj
Sommar: 1 Juni – 31 Augusti
Höst: 1 September – 30 November
Vinter: 1 December – 28(29) Februari

Årstider enligt meteorologisk indelning

- Vår infaller när dygnsmedeltemperaturen är stigande och ligger mellan 0 och 10 grader Celsius.
- Sommar när temperaturen varaktigt är över +10 °C.
- Höst när dygnsmedeltemperaturen är fallande och ligger mellan 0 och 10 grader.
- Vinter då dygnsmedeltemperaturen varaktigt ligger under 0 °C.

Årstider enligt astronomiska indelning

Våren börjar vid vårdagjämningen cirka 20–21 mars,
Sommaren börjar vid sommarsolståndet cirka 20-21 juni,
Hösten börjar höstdagjämningen cirka 22-23 september,
Vintern börjar vid vintersolståndet cirka 21-22 december.

Årstider enligt det samiska årshjulet

Giddageassi - Vår-sommar Maj-juni
Geassi - Sommar Juni-augusti
Čakčageassi - Höst-sommar Augusti-september
Čakča - Höst Oktober-november
Čakčadálvi - Höst-vinter November-december
Dálvi - Vinter December-februari
Giddadálvi - Vår-vinter Februari-mars
Gidda - Vår April-maj

5. Månad

Ge rätt endast för korrekt månad med fullständigt namn. Vid angivande av nummer ('tolfte', 'tolv') eller omskrivning ('jul-månaden'), säg: Och vad heter den här månaden? Ge rätt vid korrekt svar efter följdfrågan. Rätta som fel om patienten svarar fel nära månadsskiftet ('maj' sägs första dagen i juni eller 'juni' sägs sista dagen i maj). Ta hänsyn till detta vid tolkning av resultatet.

6. Dag

Ge rätt endast för korrekt veckodag. Vid angivande av nummer ('första dagen i veckan') eller för oprecisa svar ('i veckans början', 'mitt i veckan'), säg: Och vad heter den här dagen? Ge rätt vid korrekt svar efter följdfrågan.

7. Datum

Ge rätt endast för dagens datum, även om personer utan kognitiv nedsättning kan ha fel på datumet med +/- 1 dag. Ta hänsyn till detta vid tolkning av resultat. Månad eller år behöver varken nämnas eller vara korrekta för att få rätt på den här uppgiften eftersom patienten redan har svarat på månad (uppgift 5) och år (uppgift 3).

8. Stad, kommun

Platsangivelserna på uppgifterna 8 och 9 anpassas till testplatsen. Välj den mest relevanta platsangivelsen för varje uppgift. Dokumentera om testningen äger rum vid hembesök, eftersom testning i kända omgivningar oftast ger högre poäng på uppgifterna som rör plats.

9. Testplats

Vid testning utanför den egna bostaden: Flera svar kan ge rätt för samma plats. Vid testning på exempelvis Södersjukhuset ger 'SÖS' rätt. Om utredningsplatsen har bytt namn, godtas även tidigare namn eftersom detta är en fråga om platsorientering. Lokala beslut tas om vilka platsangivelser som godkänns. Alla testledare på samma utredningsplats bör vara medvetna om vilka svar som ger poäng. Annars kan olika poäng erhållas vid uppföljningskontroller på grund av varierande poängpraxis hos olika testledare snarare än eventuell förändrad funktion hos patienten. Tiden som patienten har tillbringat på utredningsplatsen (till exempel antal dagar på vårdavdelningen) innan testningen kan påverka svårighetsgraden på uppgiften. Rätta som fel även om bristande kännedom om aktuell testplats kan förväntas. Ta hänsyn till detta vid tolkning av resultat.

Vid testning hemma hos patienten: Ge rätt för svar som 'hemma', 'min lägenhet', 'mitt rum', gatuadress etc.

10. Våning

Ge rätt för korrekt våningsplan i byggnaden och för upplevd våning i anslutning till ingång och terräng. Beroende på vilken ingång patienten använde kan byggnader i sluttande terräng ha flera poänggivande svar för samma våning (till exempel källarvåning, bottenvåning, 1:a våningen och 2:a våningen). Lokala beslut fattas om vilka poänggivande svar som godkänns.

Tolk - Testledaren bör i förväg tala med tolken och komma överens om vad platsen och våningsplanet kallas på personens modersmål. Benämningar på svenska och modersmål godkänns.

OMEDELBAR ÅTERGIVNING (Uppgift 11)

Uppgiften utvärderar förmågan att upprepa 3 ord utan ledtrådar eller stöd. Det är bara första presentation som ger poäng. Se till att patienten är uppmärksam innan orden presenteras och att orden sägs långsamt, högt och tydligt för att undvika poängavdrag på grund av att patienten inte hör orden eller missförstår vilka ord som har sagts. Ge rätt för varje ord patienten säger korrekt efter första presentationen (inklusive ljudliknande ord, till exempel vid hörselsvårigheter: "mål" för nål, "hatt" för katt). Ordningen som patienten säger orden i har ingen betydelse för poängsättningen. Om patienten inte upprepar alla 3 ord (eller ljudliknande ord) efter första presentationen, upprepa orden tills patienten upprepar alla 3 ord i samma försök. Maximalt 3 presentationer är tillåtna. Fler inlärningsförsök underlättar uppgiften att komma ihåg samma ord i uppgift 13, fördröjd återgivning. Ange därför antalet presentationer (1–3) på angiven plats.

Tolk - Orden bör endast läsas upp på modersmålet. Om personen får höra orden först på svenska och sen tolkade till modersmålet kan det ge felaktigt resultat om personen förstår lite svenska. Poäng ska dock ges om personen upprepar orden på svenska eller modersmålet.

UPPMÄRKSAMHET OCH HUVUDRÄKNING (Uppgift 12)

Uppgiften utvärderar förmågan till subtraktion samt att hålla nuvarande tal aktuellt vid fortsatt subtraktion. Patienten får inte använda papper och penna, men kan på eget initiativ räkna med fingrarna. Rätt ges automatiskt varje gång patienten drar 7 av det föregående talet, oavsett om det föregående talet var fel. Innan den första subtraktionen kan alla instruktioner upprepas. Efter den första subtraktionen får bara instruktionen att dra ifrån sju upprepas. Informera ej om start-talet och inte heller vilket tal patienten var på. Efter andra subtraktionen är det inte heller tillåtet att informera om hur mycket patienten ska dra ifrån (7). Om patienten efterfrågar subtraktionstal (7) och/eller vad det föregående talet var och testledaren inte får upprepa det, säg: "Det har jag inte lov att upprepa. Fortsätt från det numret du tror att du var på." (Och/eller säg:) "Du får gissa hur mycket du skulle dra av."

Tolk - Det kan bli förvirrande om tolken ska översätta siffrorna direkt när personen säger dem. Ett förslag är att tolken skriver ner svaren som personen säger och det sen rättas i efterhand.

DISTRAKTIONSUPPGIFT

Administrera alltid denna uppgift. Detta för att på så sätt standardisera tiden från omedelbar återgivning till fördröjd återgivning. Använd gärna hjälpmedel (tidtagarur, klocka) för att säkerställa att det går exakt 30s

Tolk - Även här kan det vara lättare om tolken skriver ner alla siffror som personen säger istället för att tolka direkt, även om uppgiften inte är poängsättande.

FÖRDRÖJD ÅTERGIVNING (Uppgift 13)

Uppgiften utvärderar förmågan att återge de 3 orden från uppgiften "Omedelbar återgivning" utan ledtrådar eller stöd. Ge rätt för varje ord från ordlistan som patienten säger korrekt, inklusive samma ljudliknande ord som patienten nämnde i uppgift 11. Ordningen som patienten säger orden har ingen betydelse för rättningen. Om patienten säger att hen inte kommer ihåg några ord bör testledaren uppmuntra patienten att ändå försöka: "Kan du komma ihåg ett av orden som var med?" Om patienten nämner färre än 3 ord, säg: "**Det var 3 ord. Kommer du ihåg något mer?**" Ge rätt för varje korrekt ord.

Tolk - Ge poäng om personen säger orden på svenska eller modersmålet.

BENÄMNING (Uppgift 14 & 15)

Uppgifterna utvärderar förmågan att korrekt namnge två illustrerade objekt (sked och hammare). Ge rätt för varje objekt som namnges korrekt enligt de poänggivande alternativen. Vid omformuleringar ("för att äta med", "för att spika med") eller vid vagt svar ("ätredskap", "verktyg"), ställ uppföljningsfrågan: "**Och vad heter detta?**" Ge rätt för varje objekt vid korrekt svar efter uppföljningsfrågan. Om synen är så dålig att patienten inte tydligt kan se objekten, ge fel. Ta hänsyn till detta vid tolkning av poängen.

Tolk - Ge poäng om personen säger rätt ord på svenska eller modersmålet. Om personen svarar på svenska och svaret inte var korrekt, be personen säga vad objektet heter på sitt modersmål. Om personen då säger rätt ord, ge poäng.

REPETITION (Uppgift 16)

Uppgiften utvärderar förmågan att upprepa ord muntligt i rätt ordning. Rätt ges endast när hela frasen upprepas korrekt efter första presentationen med alla ord i rätt ordning. Det ges inte fel för variationer i tonfall, tempo eller dialekt. Ge fel om deltagaren lägger till andra ord eller upprepar rätt ord flera gånger, även om frasen i övrigt är korrekt.

Tolk - Be tolken översätta frasen innan uppgiften ges. Ge rätt om alla ord återges i rätt följd.

VERBAL 3-STEGS UPPMANING (Uppgift 17)

Uppgiften utvärderar förmågan att uppfatta, komma ihåg och sedan utföra tre muntliga instruktioner, som endast ges en gång. Ge rätt för varje enskild korrekt utförd instruktion. Vid utförandet av den sista instruktion "och ge mig papperet" är det viktigt att testledaren inte ger hjälp genom att sträcka fram sin egen hand för att ta emot papperet innan deltagaren tydligt är på väg att ge papperet till testledaren.

Tolk - För personer som förstår lite svenska kommer uppgiften att bli lättare om den först ges på svenska och sen tolkas. Instruktionen bör därför ges endast på modersmålet. Då instruktionen endast ska ges EN gång är det viktigt att tolken läser instruktionerna högt och tydligt. Tolken får inte visa hur personen ska göra med sina egna händer.

SKRIFTLIG UPPMANING (Uppgift 18)

Uppgiften utvärderar förmågan att läsa, förstå och korrekt utföra en skriftlig instruktion. Om deltagaren håller händerna mot sitt eget ansikte innan uppgiften börjar, be deltagaren lägga händerna på bordet innan instruktionen ges. Ge rätt när deltagaren pekar på (eller rör vid) sitt eget ansikte. Om deltagaren pekar på testledaren, ge 0 poäng. Om deltagaren inte pekar på något (eventuellt bara läser texten), ge instruktionen högst 2 gånger till. Ge rätt vid korrekt utförande efter upprepade instruktioner. Om deltagaren är analfabet, har svårt att läsa texten på grund av lässvårigheter eller om uppgiften inte är genomförbar på grund av dålig syn, ge 0 poäng. Ta hänsyn till detta vid tolkning av poängen.

Tolk - Den skrivna uppmaningen behöver finnas tillgänglig på personens modersmål. Tolken får inte läsa texten högt eller visa aktiviteten. Innan bedömningen kan testledaren och tolken skapa ett ark med tydlig skrift på personens modersmål för att visa.

SKRIFTLIG MENINGSFORMULERING (Uppgift 19)

Uppgiften utvärderar förmågan att formulera en skriftlig mening. För att få rätt måste meningen vara begriplig, men stavfel och grammatiska fel är tillåtna.

Rättas som rätt

Jag äter (mening behöver inte innehålla objekt)
Är hos läkaren (subjekt saknas, men är underförstått och kan härledas ur situationen)
Hoppas kriget snart är slut (underförstått förbehåll "jag/vi")
Är här på sjukhuset. (underförstått förbehåll "jag")
Anna är trevlig (stavfel)
Det är onsdag i dag (när det egentligen är tisdag)
Väret är fint nu 30 grader (stavfel, saknar kommatecken)
Det är Kul, och Få hjälp (små och stora bokstäver, blandar och/att)
Tror jag inte (verbet först)
Igår snöade det (omvänd ordföljd)

Rättas som fel

Ät mat
Sjung
Erik och Johan
Kallt ute
Ångra
Mitt körkort!

Det spelar ingen roll för poängsättningen om meningen är lång eller kort, eller om tecken (exempelvis frågetecken, komma med mera) är felplacerade eller saknas. Ge poäng om subjektet saknas men är underförstått. Meningen kan vara skriven med både små och stora bokstäver. Meningen behöver inte vara sann.

Om handstilen är så svår att läsa för testledaren att meningen inte kan bedömas, till exempel vid mikrofografi där handstilen gradvis blir mindre och svårare att läsa, be deltagaren läsa meningen högt. Ge poäng om poängkriterierna uppfylls vid högläsning. Om deltagaren skriver mer än en mening, bedöm den bästa meningen. Använd kompletterande instruktioner enligt anvisningarna för imperativform med endast ett ord, fristående objekt, subjekt, verb eller tidigare given fras/mening ("Peka på ditt ansikte", "Aldrig annat än om och men"). Ge poäng vid korrekt utförande efter kompletterande instruktion.

Tolk - Ge poäng om meningen uppfyller kriteriet för poäng, även om meningen är på svenska eller modersmål. Om personen skriver en mening på svenska som inte uppfyller kriteriet be personen skriva en mening på sitt modersmål. Om den meningen är korrekt, ge poäng.

FIGURKOPIERING (Uppgift 20)

Uppgiften utvärderar förmågan till visuell konstruktion. Ge poäng när femkanterna överlappar och överlappningen bildar en fyrkant: 5-4-5. Om poängkriterierna 5-4-5 uppfylls spelar det ingen roll för poängsättningen: var femkanterna överlappar, om det finns storleksskillnad mellan femkanterna, om de är roterade eller om det finns storleksskillnad mellan originalfiguren och den kopia patienten ritat. Bortse från ojämna streck som beror på skakningar, nedsatt rörlighet och användning av blyertspenna i icke-dominant hand. Om patienten har för dålig syn för att klara uppgiften, ge noll poäng.

Tolk - Inga speciella förberedelser behövs

Tolkning av resultat och vägledande gränsvärden

Svensk version av MMSE-NR3 kan vara ett väldigt användbart kognitivt bedömningsinstrument när man också tar hänsyn till dess begränsningar. Vissa funktioner såsom psykomotorik och exekutiva funktioner kartläggs inte alls eller i väldigt begränsad utsträckning. Vissa kategorier ger endast ett eller noll poäng (ex. figurkopiering) medan andra kategorier kan ge många poäng (ex. orientering). Tolkningen bör baseras på totalpoängen, på enskilda uppgifter (ex. hur långt från dagens datum är personen om hen svarar fel), observationer vid testutförandet samt vilken typ av fel som personen gjorde. En person som får fel på vilket år hen är född har sannolikt större kognitiva svårigheter än en person som missar dagens datum med en dag.

Ålder och utbildningsnivå är faktorer som kan påverka resultatet. Yngre personer med hög utbildning kan ha en kognitiv svikt trots att de får en hög poäng på svensk version av MMSE-NR3 medan personer med hög ålder och kort skolgång kan få lägre poäng trots normal kognitiv funktion. Personer med låg språklig funktion riskerar också få lägre poäng trots normal kognitiv funktion. Andra faktorer som kan påverka resultatet är motivation, dyslexi, vakenhetsgrad och medicinering. Detta bör tas med i bedömningen.

Med de olika förbehåll som beskrivits ovan och under förutsättning att bedömningen genomförs enligt manualen på en person som har minst sju års skolgång och kan läsa och skriva kan resultatet på svensk version av MMSE-NR3 tolkas på följande sätt.

Totalpoäng 28-30: Indikerar normal kognitiv funktion men kan hos personer med hög utbildning vara ett tecken på kognitiv svikt om det är samstämmigt med annan information gällande påverkan i vardagen eller kognitiv svikt. Om indikation finns bör vidare utredning övervägas.

Totalpoäng 25-27: Kan vara indikation på att kognitiv svikt föreligger om resultatet anses tillförlitligt och kliniskt relevant. Ytterligare undersökningar bör då övervägas och även möjlighet till bedömning av specialist.

Totalpoäng 24 eller under: Indikerar kognitiv svikt och vidare undersökningar bör genomföras för att fastslå orsaken.